

A close-up photograph of several green grass seed heads, likely from a cereal crop, with a soft, blurred background. The seed heads are in various stages of development, showing fine, feathery structures.

Kuntaliiton huomioita VM-riihestä, elokuu 2024

@MinnaPunakallio, pääekonomisti Kuntaliitto

Valtion omaisuus

Analyysi: Ministerit toivovat kädet ristissä, että talous alkaisi oikeasti kasvaa

8.8.

Valtionalous

Hallituksen leikkaukset yltävät jo kuoleviin – hautajaiset voivat kallistua sadoilla euroilla

Valtiovarainministeriön ensi vuoden budjettiehdotus povaa 20 miljoonan euron leikkauksia kirkolle.

KANSANTALOUS

Nyt tuli yrittäjien tuomio budjettiesityksestä

Yrittäjäjärjestö on huolissaan arvonlisäveron korotuksesta. Kasvutoimia se kehuu.

Tierahoja pitää yhä odottaa

Budjetti | Oppositiosta ja ay-liikkeestä sataa moitteita Purralle – ”Julkisen talouden tasapainottaminen edellyttää myös talouskasvua”

Joonas Aaltonen

Kommentti | Hallitus ei saa ensi vuoden velkaantumista kuriin edes jättisopeutuksilla

💎 Tilaaajille

Valtionalous

Kulttuurin ensi vuoden leikkauksista tihkuu vähän tietoa – lopulliset päätökset budjettiriihessä

Opetus- ja kulttuuriministeriössä päästiin jo alustavasti sopuun pienestä osasta ensi vuoden leikkauksista.

Valtiovarainministeriön budjettiehdotus vuodelle 2025: alijäämä kasvoi jälleen

- Valtion talous heikentyi kevään kehysriihen ennusteesta
- Kuntien ja hyvinvointialueiden ennuste vuodelle 2024 myös alijäämäinen
- Tavoite: Koko julkisen talouden alijäämä alle 3,5 % suhteessa bruttokansantuotteeseen v. 2025
- VM:n talousennuste päivittyy hallituksen budjettiriiheen

Valtion budjettitalous	2024	2025 kehysriihi	2025 VM-ehdotus
Tulot, pl. nettolainanotto	75,3	76,9	76,0
Menot	88,0	87,6	88,1
Budjetin tasapaino	-12,7	-10,7	-12,2
Valtionvelka, % BKT:sta	60	61½	

VM:n budjettiehdotus vie eteenpäin hallitusohjelman ja kevään 2024 kehysriihen linjauksia

Uusia säästöesityksiä noin 100 miljoonalla eurolla. Näillä korvattiin joitakin kehysriihen linjauksia. Monet vaikeat asiat, esim. ratahankkeet ja osa ministeriöiden säästökohteista mm. kulttuuri ja sairaalaverkko, siirtyvät syyskuun budjettiriiheen.

VM:n budjettiehdotuksen sisältämät uudet säästöehdotukset (yht. reilut 100 milj. €)

- Valtion kunnille maksamia laskennallisia korvauksia kotoutumisen edistämiseen pienennetään: -58 miljoonaa euroa (noin kolmannes korvauksista)
- Luovutaan toisen asteen koulutuksen maksuttoman oppimateriaalin rajaamisesta ja leikataan säästö vastaavansuuruisin vähennyksin toisen asteen koulutuksen hankerahoituksesta ja ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksesta.
- Kirkkojen yhteiskunnalliset tehtävät: -20 miljoonaa euroa
- Ruokavaliokorvauksen lisärahoitus: -9 miljoonaa euroa
- Metsähallituksen tuloutuksen kasvattaminen: +6 miljoonaa euroa
- Rahoitus C-hepatiitin eliminointiohjelmalle perutaan: -3,7 miljoonaa euroa
- Asumistuen kuntaryhmien muuttaminen: -2,7 miljoonaa euroa

VM:n uudet säästöt tulevat kuntien kukkarolle

Kun kehysriihessä tehty linjaus...

Pääministeri Orpon hallituksen kehysriihi 15.-16.4.

Julkista taloutta vahvistavat uudet sopeutustoimet

Kohde	Toimenpiteet	Muuta (esim. lyhyet perustelut, muut keskeiset vaikutukset)	Ajoitus	Vaikutus julkisen talouteen, yht. milj. euroa					Vaikutus valtion, milj. euroa				Arvio vaikutuksesta kuntiin, milj. euroa			
				2025	2026	2027	2028	Pitkän aikavälin vaikutus	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028
Kotoutumiskorvaukset (32.50.30)	Lyhennetään toimeentulosta aiheutuneiden kustannusten korvausaikaa	Korvausajan lyhentäminen 3 vuodesta 1 vuoteen.	2025	58	52	30	16	16	58	52	30	16				

... ei tuota säästöä vielä vuonna 2025 ja 2026 niin VM ehdottaa leikkausta kunnille maksettaviin laskennallisiin kotoutumiskorvauksiin 58 miljoonalla eurolla vuonna 2025. Ehdotus on parhaillaan valmistelussa.

osa-
optimointia

Ei synnytä
säästöä
julkiselle
sektorille,
jos koto-menot
ennallaan

Esitys maksuttoman oppivelvollisuuden rajauksesta (18 vuotta) luopumisesta on järkevää, sillä aikaisempi rajaus ei olisi tuonut säästöä julkiseen sektoriin.

**Mitä muuta kuntien tulee
muistaa
budjettiriihiesityksistä
vuodelle 2025?**

**Vuosi 2025 on
kunnille jälleen
poikkeusvuosi, kun
kuntien tehtävät
TE-palveluissa
laajenevat.**

Valtion keskeisimmät kuntalinjaukset vuonna 2025

- Kuntien valtionosuuksiin kohdistuu sote-uudistuksesta johtuen pysyvä vähennys (501 milj. €), jonka vaikutusta lievennetään 277 miljoonalla eurolla. Valtionosuuksiin kohdistuu loppuhallituskaudella myös muita leikkauksia, mm. -1 %-yksikön indeksijarru.

Black Friday -menetyksen kompensointi

- Kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähennetään tai kuntien maksutuloja lisätään niin, että julkinen talous vahvistuu 100 miljoonalla euroa.
- Kuntien valtionosuuksiin kohdistetaan pysyvä -25 miljoonan euron vähennys.

Kuntien norminkevennys valmistelussa

TE-uudistus ja kotoutumislain uudistus liikkeelle

- TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille uutena tehtävänä. Kuntien valtionosuuteen osoitetaan +607 milj. euroa (palvelut) ja +216 milj. euroa (työttömyysturvan laajennus). Raha yleiskatteellista.
- Uudistuksen rahoitus ei ole täysimääräinen.

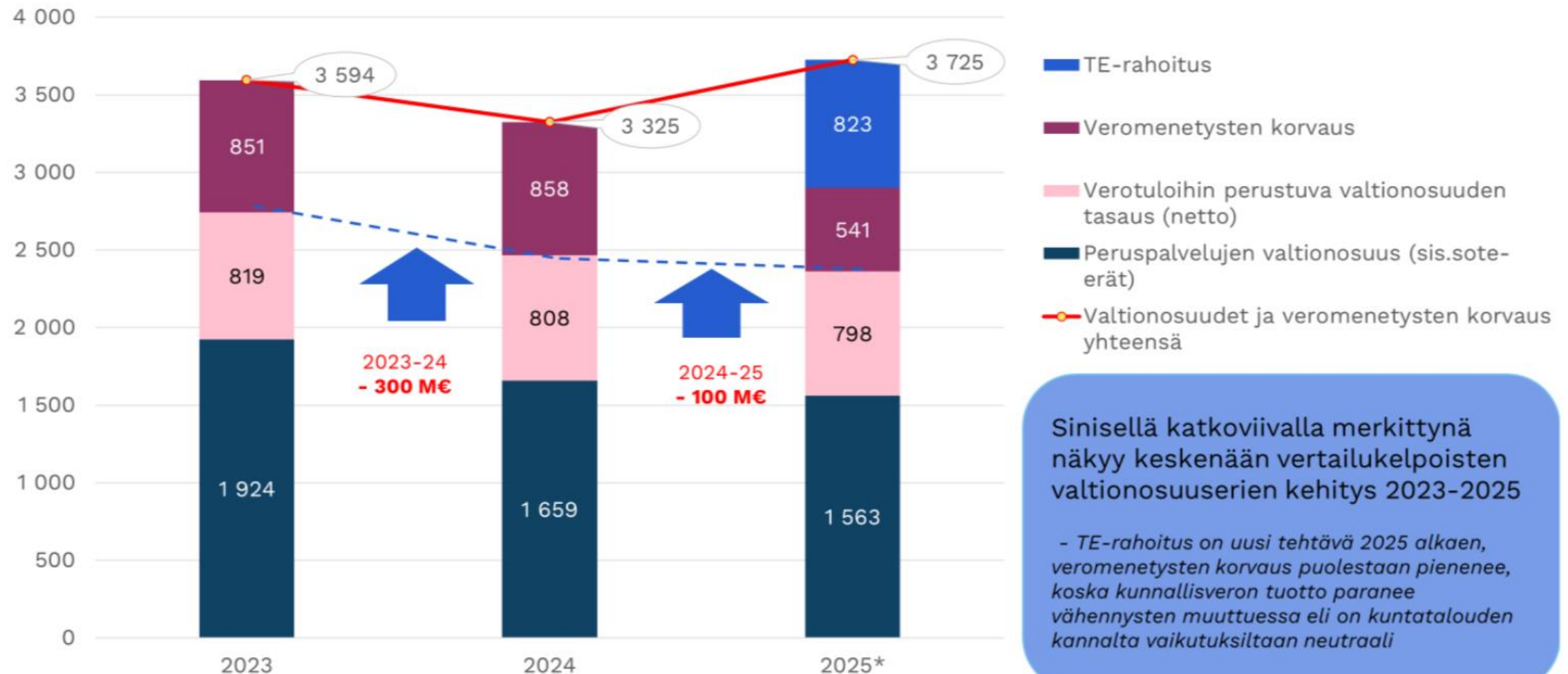
Kuntaverojen efektiivisyys lisääntyy

- Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys poistuu, mutta verotulomenetysten kompensatiot pienenevät vastaavasti (lisää tuloveroa, pienentää kuntien valtionosuuksia 329 milj. euroa)
- Yhteisvaikutus neutraali

TE-uudistuksen varjossa sote-uudistuksen häntä pienentää kuntien valtionrahoitusta vuonna 2025:

” Sote-uudistuksen johdosta valtionosuuteen tehtävä pysyvä vähennys on 501,156 milj. euroa. Lisäksi peruspalvelujen valtionosuudessa otetaan huomioon 167,052 milj. euron määräaikainen vähennys (vuoden 2023 erä). Valtionosuuden tasossa otetaan huomioon myös määräaikaisen 192 milj. euron valtionosuuden lisäykseen päättymisen ja siihen liittyvä 64 milj. euron määräaikainen vähennys (vuoden 2024 erä). Valtionosuuden tasossa huomioidaan myös 277 milj. euron pysyvä valtionosuuden lisäys”

VM:n valtionosuudet (milj. €) 2023-25

**Kehysriihen päätös pienentää
sote-siirtolaskelman
tarkentumisesta johtuvaa
valtiosuuden
jälkikäteistarkistusta 277
miljoonalla eurolla on kunnille
kädenojennus.**

Hallitus leikkaa kuntien valtionosuutta yhden prosenttiyksikön indeksijarrulla

Osa sopeutustoimien kokonaisuutta

Vuonna 2025 peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotus on 3,1 prosenttia (+76,215 milj. euroa). Hallitusohjelman mukaisesti peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen tehdään yhtä prosenttiyksikköä vastaava vähennys vuosina 2024—2027. Vuonna 2025 vähennys pienentää valtionosuutta 24,585 milj. euroa

**-24,6
milj. euroa
vuonna 2025**

Uudet ja laajenevat tehtävät vuonna 2025

Hallitusohjelma-
kirjaus
perusopetuksen
vahvistamisesta
etenee

1. **oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistus** 38,1 milj. euroa
2. **kolmen vuosiviikkotunnin lisääminen perusopetuksessa** 8,583 milj. euroa
3. **B1-kielen opetuksen lisääminen yhdellä vuosiviikkotunnilla** 5,79 milj. euroa
4. **maahanmuuttajaäitien aseman parantaminen kotoutumispalveluissa** 4,94 milj. euroa
5. **ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen lisääminen** 0,5 milj. euroa

Tehtävien ja velvoitteiden vähennykset vuonna 2025

- työllisyysmäärärahojen alentaminen -37 milj. euroa: **kohteet auki**
 - Yhteensä TE-palveluiden tehtävämuutokset -51 milj. euroa
- kuntien velvoitteiden ja tehtävien purkaminen -25 milj. euroa: **kohteet auki**
- kuntien työllistämisvelvoitteen kumoaminen 57 vuotta täyttäneiden työttömien työnhakijoiden osalta 18,65 milj. euroa
- pakolaiskiintiön laskusta johtuva kotoutumiskoulutuksen väheneminen 0,913 milj. euroa.

Normien keventäminen vastatulessa

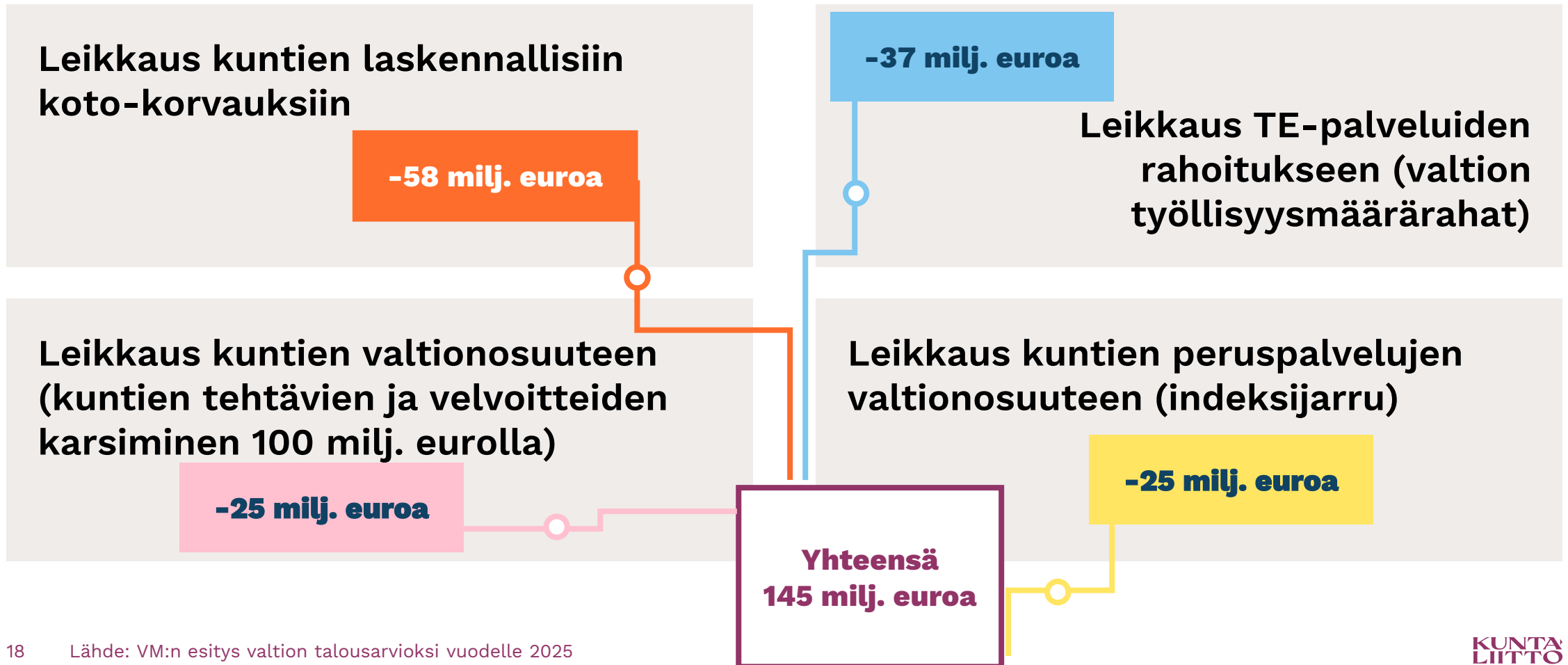
- Petteri Orpon hallituksen linjaus: Kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähennetään tai kuntien maksutuloja lisätään siten, että julkinen talous vahvistuu 100 miljoonaa euroa vuodesta 2025 lähtien
- VM:n budjettiehdotus vuodelle 2025: Tehtävien ja velvoitteiden vähentämiseen liittyen kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistuu 25 milj. euron tekninen vähennys v. 2025 alkaen. Menosäästöt auki.
- Kuntien menojen vähentämiseen liittyvät esitykset ovat ministeriöissä vastatulessa. Toistaiseksi esitykset keskittyvät erilaisten suunnittelu- ja kirjausvelvoitteiden määrään karsimiseen.
- Riskinä on, että normienkevennysohjelmasta jää käteen vain kuntien valtionosuusleikkaukset. Ne eivät ole aitoa säästöä, sillä tuloaukko joudutaan korvaamaan esimerkiksi veronkorotuksella.

Suunnitteluvelvoitteet näpertelyä

Vaikuttavia toimia:

- 1) Kelpoisuusvaatimukset
- 2) tuntimäärät
- 3) ryhmäkoot

Kuntien rahoitusleikkaus nousee 145 milj. euroon vuonna 2025: leikkaukset, jotka toistaiseksi ilman velvoitteiden vähentämistä

Budjettiriihiterveiset: Hallituksen on hillittävä myös kuntien kustannusten kasvua

Kuntien norminpurkua ja maksutulopohjan vahvistamista tulee jatkaa ja kiihdyttää vauhtia.

Työllisyyspalveluiden rahoitusleikkausten vastapainoksi on helpotettava työllisyyspalvelujen sääntelyä.

Leikkaus kuntien laskennallisiin kotouttamiskorvauksiin on peruttava, jos kotouttamisen menoja ei pystytä karsimaan.

Kiinteistöverouudistus kiinteistöjen verotusarvojen ja käypien arvojen eriytymisen poistamiseksi on saatava eteenpäin.

Liikenneinfran rahoituksen tulee mahdollistaa perusväylänpito ja sen pitkäjänteinen kehittäminen.

Valtion tiehankkeita ei tule sisällyttää MAL-sopimukseen ja kuntien osarahoitukseen.

Muita auki olevia asioita 2025

- Investoinnit, MAL-neuvottelut, ratahankkeet, mm. Länsirata
- Säästöjen, esim. kulttuurin valtionavustusleikkaukset, kohdistuminen
- Hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyys

POLITIikka |

Hallituksen jättihanke jäi ilman EU- rahaa – ministeriltäkin kriittinen

arvio: ”
takaisir

Vastaavan min
siitä, ovatko k

POLITIikka |

Länsirata-hanke turhauttaa kuntia – ”Meillä ei ole sitä rahaa olemassa”

Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Paavola (ps) on aiemmin sanonut

että **Edessä useita yt-kierroksia, HUS ei
han poikkeus, VM lataa - Ministeriö pettyi
rajusti hyvinvointialueiden
säästötoimiin**

Hyvinvointialueiden alijäämä on kasvamassa 1,45 miljardiin euroon. Valtiovarainministeriön mukaan hyvinvointialueiden talouden suunta on väärä ja edessä odottaa yt-kierroksia.

Taustaa

Kehysriihen keskeiset kuntalinjaukset pähkinänkuoressa

Sote-siirtolaskelmien kuntavaikutusten pienentäminen
+277 milj. euroa
vuodesta 2025 lähtien

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennys poistuu (+340 milj. €), verotulomenetysten kompensatiot pienenee (-340 milj. €)
Yhteisvaikutus neutraali

Kanavointiratkaisun vaikutus kuntiin
Veronluonteiset maksumuutokset kasvattavat kuntien verotuottoja:
60-70 milj. euroa

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta vähennetään 100 milj. €
Kuntien rahoitusosuus pienenee 57,4 milj. €
Valtion rahoitusosuus pienenee 42,6 milj.€

Kuntien normien keventäminen
Kuntien velvoitteita vähennetään tai asiakasmaksuja lisätään
Tulot -25 milj. €,
menot -100 milj. €

Valtionavustussäästöt OKM:n hallinnonalalla 150 milj. € v. 2026
Päätösten aikaistus.
Yhteisvaikutus neutraali, jos kunnat eivät lisää omarahoitusosuutta

Sopeutuksen kumulatiivinen yhteis- vaikutus kuntiin: +400–600 milj. euroa

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Kuntien tuloihin vaikuttavat hallituksen toimenpiteet (HO-liite B)	0,0	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Kuntien menoihin vaikuttavat hallituksen toimenpiteet (HO-liite B)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kuntien tuloihin vaikuttavat hallituksen toimenpiteet (lisätoimet 2024)	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Kuntien menoihin vaikuttavat hallituksen toimenpiteet (lisätoimet 2024)	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Valtion toimenpiteiden nettovaikutus kuntien verotuloihin	0,0	0,1	0,5	0,5	0,5	0,5
Veroperusteiden muutosten kompensatio kunnille	0,0	0,0	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Muiden valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3
Sosiaaliturvamaksujen muutosten vaikutukset verotuloihin ja työnantajakustannuksiin	0,0	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4
Vaikutus kuntatalouden rahoitusasemaan, netto	0,0	0,4	0,7	0,7	0,6	0,6

Positiivinen vaikutus tulee verotulojen kasvua lisäävistä päätöksistä

Verotulojen vahvistaminen on myönteistä.

Talousvaikutusten arviointiin liittyviä ongelmia: julkisen talouden suunnitelma 2025-2028

- Yhteisvaikutuksesta puuttuvat sote-uudistukseen liittyvät määräaikaiset täsmäytykset ja takaisinperinnät 2025-2027: -230 milj. euroa
- TE-palvelu-uudistus ei siirry kunnille kustannusneutraalisti
- Normien keventämiseen liitetty aikataulu on epärealistinen. Myös useille hallinnonaloille kohdistettu säästö ei välttämättä konkretisoidu kustannusten pienentymisenä, vaan määrärahojen leikkauksena.
- Kun kehittämishankkeiden rahoitusta tai valtionavustuksia leikataan, kuntien menot eivät välttämättä pienene vastaavalla summalla. Näin voi käydä myös alennetun arvonlisäverokannan korotuksen (mm. henkilökuljetukset, kulttuuripalvelut) kohdalla.
- Sosiaaliturvaleikkausten talousvaikutukset ovat hyvin epävarmoja
- Osa kuntavaikutuksista täsmentyy vasta loppuvuoden 2024 aikana.

Yhteystiedot

Minna Punakallio
Puh. 09 771 2095, 040 – 751 5175
minna.punakallio@kuntaliitto.fi
@MinnaPunakallio

